

Petra Pynnönen

26.6.2026

Työ- ja elinkeinoministeriö
VN/22263/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi kilpailulain muuttamisesta

Energiateollisuus ry kiittää lausuntopyyntöä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Energiateollisuus ry (ET) pitää kilpailuneutraliteetin periaatetta lähtökohtaisesti kannatettavana. Reilut ja tasapuoliset toimintaedellytykset muodostavat toimivan markkinan perustan, ja on tärkeää, ettei julkisesti omistettujen toimijoiden kilpailutilanteessa markkinoilla harjoittama taloudellinen toiminta vääristä kilpailua. ET suhtautuu lähtökohtaisesti positiivisesti sellaisiin kilpailuneutraliteettisääntelyä koskeviin ehdotuksiin, jotka parantavat markkinoiden toimivuutta, lisäävät kustannustehokkuutta, ja joilla pystytään puuttumaan kilpailun vääristymiin.

ET toteaa, että energiayhtiöistä valtaosa on julkisesti omistettuja eikä tätä ole pidetty kilpailurajoitusten näkökulmasta ongelmallisena, sillä julkisomisteiset energiayhtiöt toimivat markkinoilla täysin samoilla ehdoilla kuin yksityisomisteiset ja markkinat toimivat kilpailullisesti omistussuhteista riippumatta. ET katsoo, että kilpailuneutraliteettisääntely tulisi kohdistaa sellaisiin tilanteisiin, joissa omistusasema tosiasiallisesti vääristää kilpailua markkinoilla, sillä pelkkä julkinen omistus ei itsessään osoita kilpailuneutraliteettiongelmaa. Lisävelvoitteita asettavan sääntelyn tulisi perustua havaittuihin ja konkreettisiin kilpailua vääristäviin tilanteisiin, ei omistuspohjaan sellaisenaan.

Myös Euroopan komissio on päätöksellään 2006/422/EY vapauttanut sähkön tuotannon ja myynnin Suomessa EU:n erityisalojen hankintasäännösten soveltamisalasta, sillä kilpailun on katsottu toimivan. Tästä syystä erityisalojen hankintalain 10 §:n 1 momentissa on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle hankinnat, joiden osalta komissio on täytäntöönpanosäädöksellä vahvistanut, että toiminto on suoraan avoin kilpailulle markkinoilla, joille pääsyä ei ole rajoitettu. ET ehdottaa, että vastaavasti myös kilpailulain 30 c §:n itsearviointivelvollisuuden soveltamisalan ulkopuolelle tulisi rajata tällaiset toiminnot.

Kilpailuneutraliteetin turvaamisen tulisi perustua suhteellisuusperiaatteeseen ja kokonaisharkintaan. Sääntelymallissa on olennaista erottaa toisistaan aito tehokkuus ja mittakaavahyödyt sellaisista eduista, jotka tosiasiallisesti vääristävät kilpailua. Energiateollisuus ry pitää tärkeänä, että kilpailulakiin ehdotettavat uudet, julkisomisteisiin yhtiöihin kohdistuvat velvoitteet ovat toimijoille selkeitä, ennakoitavia ja työmäärältään kohtuullisia. Lakimuutoksen keskeisenä edellytyksenä on sääntelyn riittävä tarkkarajaisuus, jotta toimijat voivat luotettavasti arvioida velvollisuuksiensa sisällön ja soveltamistilanteet.

Itsearviointivelvollisuus (30 c §)

Ehdotettu kilpailulain 30 c §:n itsearviointivelvollisuus loisi julkisomisteisille energiayhtiöille tarpeetonta hallinnollista taakkaa ja ylimääräisiä kustannuksia. Tällainen lisävelvoite kasvattaisi julkisomistettujen yhtiöiden työmäärää tarpeettomasti ilman, että sen voidaan osoittaa tuovan

vastaavaa lisäarvoa kilpailuneutraliteetin toteutumiselle toimialalla, jossa kilpailuvääristymiä ei ole havaittu.

Lisäksi sääntely asettaisi julkisomisteiset energiayhtiöt eri asemaan suhteessa yksityisomisteisiin toimijoihin. Tältä osin ET korostaa sitä, että kilpailuneutraliteettisääntelyn tavoitteena tulisi nimenomaan olla eri toimijoiden mahdollisimman tasapuolinen kohtelu markkinoilla. Energia-ala on jo ennestään voimakkaasti säännelty toimiala, jolla toimijoihin kohdistuu laajasti sekä sektorikohtaista sääntelyä että viranomaisvalvontaa. Tämän vuoksi uuden, omistuspohjaan sidotun itsearviointivelvollisuuden tarvetta tulee arvioida kriittisesti, jotta sääntely ei aiheuta tarpeetonta hallinnollista taakkaa.

Itsearviointimenettelyn tulisi ET:n mukaan olla mahdollisimman yksinkertainen ja hallinnollisesti kevyt. Mikäli Kilpailu- ja kuluttajavirasto pyytää esittämään itsearviointia ja sitä ei katsottaisi esimerkiksi sisällöltään riittäväksi, menettelyn tulisi ensisijaisesti olla se, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto pyytää laaditun itsearviointia täydentämistä. Tällainen tapauskohtainen mahdollisuus täydentävien tietojen pyytämiseen olisi ET:n mukaan oikeasuhtaisempi ja tarkoituksenmukaisempi kuin kaikille toimijoille asetettava laaja ja yksityiskohtainen ennakkoinen arviointivelvollisuus. Näin viranomaisen huomio voitaisiin kohdentaa niihin tilanteisiin, joissa kilpailuneutraliteettia koskevalle tarkemmalle arvioinnille on tosiasiallinen tarve. Tällainen menettely vastaisi myös hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen neuvontavelvollisuutta, sillä toimijoille varattaisiin ensisijaisesti mahdollisuus täydentää itsearviointiaan.

Asiakirjojen julkisuus

ET kannattaa hallituksen esitysluonnoksessa todettua siitä, että itsearviointia ei myöskään täytyisi saattaa julkisesti saataville. Kuten esitysluonnoksessa on tunnistettu, itsearviointivelvollisuuden toteuttamiseksi laadittavat tiedot voivat sisältää liikesalaisuuksina pidettäviä tietoja, kuten yksityiskohtaisia tietoja yhtiön liiketoiminnasta, hinnoitteluperusteista, kustannusrakenteesta, investointisuunnitelmista sekä muista kilpailullisesti herkistä seikoista.

Itsearviointia koskevien asiakirjojen julkisuutta tulee arvioida siten, että liikesalaisuuksien ja muiden kilpailullisesti herkkien tietojen suoja toteutuu tehokkaasti. ET pitää välttämättömänä, että tällaiset tiedot voidaan salata julkisuuslain nojalla eikä niitä saa saattaa julkisiksi. Sääntelyä ei tule toteuttaa tavalla, joka tosiasiallisesti pakottaisi markkinoilla toimivat yhtiöt paljastamaan kilpailullisesti arkaluonteista tietoa, mikä heikentäisi niiden asemaa markkinoilla, vaarantaisi tasapuoliset toimintaedellytykset ja antaisi kilpailijoille pääsyn yhtiöiden liiketoimintaa koskeviin tietoihin.

Lisäksi ET nostaa esiin, että energiatoimiala on huoltovarmuuskriittinen toimiala. Etenkään huoltovarmuuskriittisen toimialan itsearviointi ei voi miltään osin olla julkinen.